یا الله، در دلم، چشمانم، گوش هایم، سمت راستم، سمت چپم، بالای سرم، زیر پایم، پیش رویم و پشت سرم، نوری قرار بده.

از ابن عباس رضی الله عنهما روایت است که می گوید: شبی نزد میمونه ماندم. رسول الله صلی الله علیه وسلم برای قضای حاجت رفت و سپس صورت و دستانش را شست و آنگاه خوابید؛ سپس برخاست و به سراغ ظرف پوستی آب رفت و بند دهانه اش را باز نمود؛ آنگاه وضویی متوسط گرفت و به کمتر از سه بار شستن هر عضو اکتفا نمود، اما وضویش را کامل و بی نقص تمام کرد. پس از آن نماز خواند؛ در این هنگام من نیز آهسته و آرام برخاستم؛ چون دوست نداشتم رسول الله صلی الله علیه وسلم متوجه شود او را رصد می کردم؛ به هر حال وضو گرفتم و به نماز ایستادم و در سمت چپ رسول الله صلی الله علیه وسلم قرار گرفتم؛ این بود که رسول الله صلی الله علیه وسلم گوشم را گرفت و مرا در سمت راست خود قرار داد؛ و نمازش را سیزده رکعت خواند. سپس دراز کشید و خوابید، تا جایی که صدای نفسش بلند شد؛ و عادت داشت که چون می خوابید صدای نفسش بلند می شد. پس از آن بلال ایشان را متوجه نماز نمود و رسول الله صلی الله علیه وسلم نماز خواند و وضو نگرفت؛ و در دعایش چنین می گفت: «اللَّهُمَّ اجْعَلْ فِي قَلْبِي نُورًا، وَفِي بَصَرِي نُورًا، وَفِي سَمْعِي نُورًا، وَعَنْ يَمِينِي نُورًا، وَعَنْ يَسَارِي نُورًا، وَفَوْقِي نُورًا، وَتَحْتِي نُورًا، وَأَمَامِي نُورًا، وَخَلْفِي نُورًا، وَاجْعَلْ لِي نُورًا»: «یا الله، در دلم، چشمانم، گوش هایم، سمت راستم، سمت چپم، بالای سرم، زیر پایم، پیش رویم و پشت سرم، نوری قرار بده».

[صحیح است] [متفق علیه]

در این حدیث ابن عباس رضی الله عنهما خبر می دهد که وی شبی را نزد خاله اش ام المومنین میمونه همسر رسول الله صلی الله علیه وسلم می خوابد؛ در همین شب رسول الله صلی الله علیه وسلم به قضای حاجت می رود و پس از آن صورت و دستانش را می شوید و می خوابد؛ صورتش را جهت نشاط و دستانش را برای پاکیزگی می شوید؛ پس از اینکه می خوابد، دوباره بیدار شده و به سوی ظرف آب رفته و بندی را که جهت حفظ آب بر دهانه ی آن بسته شده، باز می کند؛ آنگاه وضو می گیرد؛ و وضوی ایشان بدون نقص و مبالغه و بین این دو بوده و به کمتر از سه بار شستن اعضای وضو کفایت می کند؛ این کار جایز است، هرچند سه بار شستن سنت است. اما وضویش را کامل انجام می دهد به این معنا که آب را به همه ی جاهایی که باید برسد، می رساند؛ و قدرِ واجبِ شستن اعضا را انجام می دهد. سپس به نماز شب می ایستد. در ادامه ابن عباس رضی الله عنهما به این مساله اشاره می کند که در این مدت رسول الله صلی الله علیه وسلم را زیر نظر داشته است، اما این مساله را پنهان داشته و خلاف آن را وانمود کرده است؛ تا رسول الله صلی الله علیه وسلم متوجه نشود که ایشان را زیر نظر گرفته است؛ و به همین دلیل است که می گوید: دوست نداشتم رسول الله صلی الله علیه وسلم متوجه شود ایشان و اعمال شان را زیر نظر گرفتم. چون غالبا وقتی انسان در خانه اش تنها می شود، اعمالی را انجام می دهد که دوست ندارد دیگران از آنها اطلاع پیدا کنند یا اینکه ابن عباس ترس آن داشته که رسول الله صلی الله علیه وسلم بخشی از اعمالش را به سبب رصد شدن از سوی او ترک نماید؛ چون عادت رسول الله صلی الله علیه وسلم این بود که گاهی اعمالی را ترک می کرد تا مبادا بر امتش فرض شوند. به این دلایل بود که ابن عباس مخفیانه ایشان را زیر نظر می گیرد تا همه ی اعمال ایشان را از هنگام بیدار شدن تا وقتی که بلال آمده و ایشان را متوجه نماز صبح می کند، رصد کند. و این از حرص و اشتیاق ابن عباس رضی الله عنهما نسبت به تحصیل علم از مرجع اصلی آن بود. در ادامه می گوید: وضو گرفتم؛ و در روایتی آمده است: «همچون وضوی رسول الله صلی الله علیه وسلم وضو گرفتم». و در روایت بخاری آمده است: «برخاستم و همچون رسول الله صلی الله علیه وسلم عمل نمودم». و سپس در سمت چپ ایشان به نماز ایستادم؛ وقتی ابن عباس می بیند که رسول الله صلی الله علیه وسلم نمازش را شروع کرده است، وضو می گیرد و به ایشان ملحق می شود؛ اما در سمت چپ ایشان می ایستد؛ بنابراین رسول الله صلی الله علیه وسلم گوشش را می گیرد و او را از سمت چپ خود به سمت راستش می برد؛ و در روایتی

آمده است: «رسول الله صلی الله علیه وسلم دست راستش را بر روی سرم گذاشت و گوش راستم را گرفت و مالید». ابتدا دستش را بر سر او می گذارد تا به گوش وی دست یابد یا اینکه ابتدا سر ابن عباس زیر دستش می آید؛ یا برای این است که برکت آن سرش را فراگرفته و همه ی افعال رسول الله صلی الله علیه وسلم در این مجلس و مجالس دیگر را حفظ کند. و گوشش را می مالد تا او را متوجه عمل وی گرداند که مخالف سنت است؛ یا اینکه او را هوشیارتر کند تا این افعال را به خوبی به خاطر بسپارد؛ یا اینکه چرت وی را از بین ببرد یا برای این بوده که او را از سمت چپ به سمت راست خود بگرداند. چون همه ی این موارد در تاریکی شب بوده است چنانکه ابن عباس در روایت بخاری به این مساله تصریح می کند. یا اینکه برای بیدار کردن وی و اظهار محبتش بوده است. چون اقتضای وضعیت ابن عباس در آن زمان و سن و سال پایین وی همین بوده است. در ادامه ابن عباس می گوید: رسول الله صلی الله علیه وسلم مرا در سمت راست خود قرار داد؛ چون وقتی ماموم تنها یک نفر باشد، محل ایستادن وی در کنار امام است. و رسول الله صلی الله علیه وسلم سیزده رکعت نماز شب به همراه وتر می خواند؛ و بین هر دو رکعت سلام می دهد چنانکه در روایت بخاری آمده است: «هر دو رکعت سلام می داد». و در روایت بخاری و مسلم آمده است: «سپس دو رکعت نماز خواند، سپس دو رکعت، سپس دو رکعت، سپس دو رکعت، سپس دو رکعت، سپس دو رکعت، آنگاه وتر خواند». یعنی یک رکعت وتر به صورت جداگانه خواند. چون شش دو رکعتی، روی هم رفته دوازده رکعت بدون وتر می شود و همه ی نماز رسول الله صلی الله علیه وسلم سیزده رکعت بوده است؛ بنابراین وتر را یک رکعت خوانده است. پس از این رسول الله صلی الله علیه وسلم دراز می کشد و می خوابد چنانکه صدای نفس ایشان بلند شده و شنیده می شود. و عادت رسول الله صلی الله علیه وسلم این بود که چون می خوابید، صدای نفسش بلند شده و شنیده می شد؛ و خواب ایشان ادامه داشت تا اینکه بلال از فرارسیدن وقت نماز صبح خبر می داد؛ بنابراین ابتدا رسول الله صلی الله علیه وسلم نماز سنت صبح را می خواند و پس از آن به مسجد می رفت و نماز صبح را با جماعت می خواند؛ و وضو نمی گرفت و به همان وضوی قبلی اکتفا می کرد. و این از ویژگی های رسول الله صلی الله علیه وسلم بود که خوابش وضویش را نمی شکست؛ چون چشمانش می خوابید و قلبش بیدار بود و نمی خوابید. و اگر بی وضو می شد، متوجه آن می شد بر خلاف سایر مردم؛ به همین دلیل وقتی عایشه رضی الله عنها می گوید: «آیا قبل از اینکه وتر بخوانی می خوابی؟» می فرماید: «يَا عَائِشَة، إنَّ عَيْنَيَّ تَنَامَانِ وَلا يَنَامُ قَلْبِي»: «ای عایشه، چشمانم می خوابد؛ اما قلبم بیدار است». و یکی از دعاهای ایشان در این شب، این بود که می فرمود: «اللَّهُمَّ اجْعَلْ فِي قَلْبِي نُورًا، وَفِي بَصَرِي نُورًا، وَفِي سَمْعِي نُورًا، وَعَنْ يَمِينِي نُورًا، وَعَنْ يَسَارِي نُورًا، وَفَوْقِي نُورًا، وَتَحْتِي نُورًا، وَأَمَامِي نُورًا، وَخَلْفِي نُورًا، وَاجْعَلْ لِي نُورًا»؛ و به این ترتیب از الله متعال خواهان نوری برای همه ی اعضا و جسم و تصرفات و حالات و جهات ششگانه اش می شد تا مبادا هیچیک از آنها دچار انحراف و کجی شود.

http://sunnah.global/hadeeth/fa/show/11300